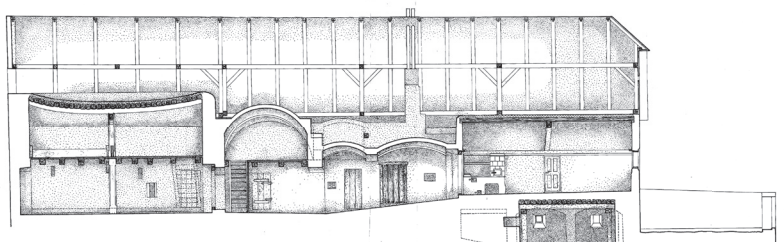

↑ Otakar Máčel: Pavlov, rozvinutý pohled na nadsklepní domy, lisovny a sklepy v ulici České; restituce stavu v r. 1945, 1968.

← Otakar Máčel: Pavlov, pohled z okna domu čp. 145, 1972?

←← Otakar Máčel: Ze souboru fotografií Mizející Brno, 1965.

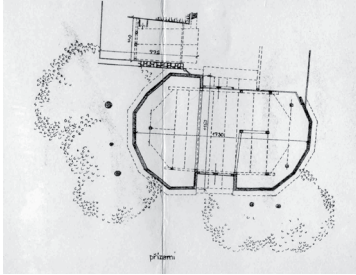
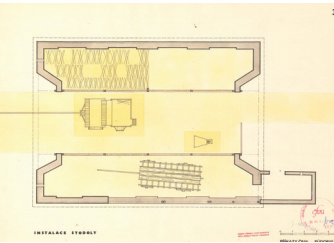
↗↑ Jaroslav Vajdiš: Vitějovice, rychta čp. 15, zaměření domu před jeho demolicí: příčný a podélný řez, 1972.

→ Otakar Máčel: Kuklík, dokumentace polychromie štítu (rozetřené saze, volská krev a okrová hlínka); před r. 1954.

↗ Otakar Máčel: Krajina, 1991.

→↗ Jaroslav Vajdiš: Polygonální stodola usedlosti čp. 1 v Kališti (dnes Sebranice čp. 161); dokumentace z inventarizačního průzkumu: identifikační fotografie pro evidenční list KP a půdorys 1:200, 1967.

↓ Otakar Máčel a Emmy Máčelová: Příkazy, špaletová stodola usedlosti čp. 50: instalace pro navrhované Hanácké muzeum v přírodě, 1973.

Literatura a prameny: Jaroslav Vajdiš: fotografie krajín a vesnic: kabinet fotografie Jaromíra Funka, leden 1968 : katalog výstavy. Brno: Dům umění, 1968. || Jaroslav Vajdiš: fotografie: galerie Vlastivědného muzea v Slaném 28. duben – 30. květen 1987. Slaný: Vlastivědné muzeum, 1987. || Kraj vděčných návratů: Výstava fotografií Jaroslava Vajdiše. Strážnice: Ústav lidového umění, 1981 || Pojďte s námi na návštěvu [interview E. Irlbekové s Otakarem Máčelem], Chatař: časopis pro chatáře a chalupáře. 1971, 8, s. 180–182. || Šan: Půdorysné uspořádání vesnice, Lidé a země. 1956, 5(2), s. 95–96. || - Vz. Fotografie J. Vajdiše. Československá fotografie. 1968, 16(2), s. 53. || BALÁŠ: Otakar Máčel: Základní problematika urbanistické struktury vesnice v Čechách a na Moravě. Demos. 1960, 1(1), s. 30. || BERÁNKOVÁ, Helena (15. 9. 2021). Lipa obrostlá břechtanem: K jubileu Jaroslava Vajdiše [příspěvek]. Konference Muzea v přírodě a jejich role při zachráně lidové architektury, konaná u příležitosti 100 let od narození architektů Otakara Máčela a Jaroslava Vajdiše a ke 40. výročí otevření Muzea vesnice jihovýchodní Moravy, Strážnice. || BROUČEK, Stanislav a Richard JEŘÁBEK, ed. Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. || ČUNDERLE, Karel. Výstava Leningrad ve fotografiích Jaroslava Vajdiše, Vlastivědný ústav v Šumperku. Naše slovo, 19(19), 11. 5. 1971. || DVOŘÁKOVÁ, Eva. Odešel architekt Otakar Máčel. Zprávy památkového ústavu v Brně 1, 1997, s. 74–75. || FROLEC, Václav. Dva jubilanti. Národopisná aktualita. 1980, 17(3), s. 217–219. || VAREKA, Josef a Václav FROLEC. Lidová architektura: encyklopedie. 2., přeprac. vyd., Praha: Grada, 2007. || HEROUT, Jaroslav. Otakar Máčel – Jaroslav Vajdiš: Slovácko – architektonický vývoj vesnice. Výtvarná práce. 1958, 6(20), s. 4. || JANCÁŘ, Josef. Za Otakarem Máčelem (25. 8. 1920–24. 6. 1997). Národopisná revue. 1998, 9(1), s. 43. || KAŠIČKA, František a Milan PAVLÍK. Životní jubileum architekta a fotografa Jaroslava Vajdiše. Zprávy památkové péče. 2000, 60(8), s. 242 || KOVÁŘŮ, Věra. Jaroslav Vajdiš a jeho fotodokumentace lidového stavitelství. In: Osobnosti historické fotografické dokumentace lidové architektury: sborník referátů z odborného semináře ke 130. výročí narození Bohumila Vavrouška, konaného 20. října 2005 v Praze. Praha: Česká národopisná společnost, 2006. s. 32–34. || KOVÁŘŮ, Věra. Vzpomínka na architekta Jaroslava Vajdiše. Národopisná revue. 2007, 18(2), s. 112–113. || KOVÁŘŮ, Věra (15. 9. 2021). Spolupráce s arch. Otakarem Máčelem a Jaroslavem Vajdišem při řešení problematiky zachrany lidové architektury [příspěvek]. Konference Muzea v přírodě a jejich role při zachráně lidové architektury, konaná u příležitosti 100 let od narození architektů Otakara Máčela a Jaroslava Vajdiše a ke 40. výročí otevření Muzea vesnice jihovýchodní Moravy, Strážnice. || LÍBAL Dobroslav. Krajina a vesnice ve fotografickém zobrazení Jaroslava Vajdiše. Výstava v kabinetu fotografie Jaroslava Funka v Brně v lednu roku 1968. Památková péče. 1968, 28(6), s. 179–181 || MALÝ, Zbyšek a Alena MALÁ, ed. Slovnik českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2010. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2010. Prameny a dokumenty. || NOVOTNÁ, Dana (15. 9. 2021). Otakar Máčel – Památková ochrana lidové architektury v Jihomoravském kraji [příspěvek]. Konference Muzea v přírodě a jejich role při zachráně lidové architektury, konaná u příležitosti 100 let od narození architektů Otakara Máčela a Jaroslava Vajdiše a ke 40. výročí otevření Muzea vesnice jihovýchodní Moravy, Strážnice. || NOVOTNÝ, Martin. Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy 1981–2021. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2021. || PAVLÍK, Milan. Výstava fotografií architekta Vajdiše. Československý architekt, 27. 12. 1967. || PROCHÁZKA, Lubomír. K jubileu architekta Jaroslava Vajdiše. Český lid. 2000, 87(4), s. 364–365. || SEDLICKÁ, Kateřina. Osobnosti historické fotografické dokumentace lidové architektury. Český lid. 2006, 93(2), s. 200–201. || SKLENÁŘ, Jaroslav. Fotografie krajín a vesnic. Rovnost, 25. 1. 1968. || SOUČEK, Jan. Ing. arch. Otakar Máčel, nar. 5. srpna 1920. Ing. arch. Jaroslav Vajdiš, nar. 27. února 1920. Národopisné aktuality. 1990, 27(3–4), s. 179–180. || ŠIMŠA, Martin a Petra HRBÁČOVÁ. Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy: průvodce muzejní expozicí. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2006, s. 6. || VODĚROVÁ, Věra. Škabrada Jiří, Vajdiš Jaroslav: Lidová architektura Středočeského kraje (1984). Památky a příroda. 1985, 45(7), s. 412.

↑ Otakar Máčel: Prušánky: Vinné budy „Nechory“. Rozvinutý pohled, před r. 1958.

↓ Jaroslav Vajdiš: Prušánky: Vinné budy „Nechory“, před r. 1958.

OTAKAR MÁČEL

JAROSLAV VAJDIŠ

↑ Jaroslav Vajdiš: Staletá, sine dato.

↗ Otakar Máčel: Bez názvu; ze souboru fotografií Mizející Brno, 1965.

↗↗ Jaroslav Vajdiš: Technika kresby: bílá křída na zdi, 1963.

→ Jaroslav Vajdiš: Vinohradní budy ve Vlčnově, sine dato.

↓ Jaroslav Vajdiš: Kopec s terasami u Želetic, 1965.

◀ Jaroslav Vajdiš v roce 1970; foto František Kašíčka.

JAROSLAV VAJDIŠ OTAKAR MÁČEL

■ **Jaroslav Vajdiš** (27. 2. 1920 Přílepy – 16. 9. 2006 Praha) Narodil se v Přílepích u Holešova. Vyrůstal v Hodoníně, kam se rodina odstěhovala v roce 1921. Zde vystudoval reálku. Po maturitě a uzavření vysokých škol v roce 1939 prošel různými zaměstnáními, mezi nimi i půl roku na arcibiskupské pile v Ostravci. Od roku 1941 pracoval jako technik u meliorační firmy v Pohořelích. Po válce absolvoval osm semestrů na fakultě architektury Vysoké školy technické dr. E. Beneše v Brně, kde sice v červnu 1947 úspěšně složil první státní zkoušky, avšak jeho studium ukončily prověrky v roce 1949. Následovalo zaměstnání v Ústavu architektury a územního plánování (ÚAÚP), připojeného v r. 1954 do Výzkumného ústavu výstavby a architektury (VÚVA). V roce 1957 přešel do Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů (SÚRPMO), kde začal pracovat na průzkumech a dokumentaci památkového jádra Prahy. Z akcí, na nichž se v tomto období podílel, si cenil zaměření kláštera v Předklášteří u Tišnova. Postupně se mu podařilo získat vlastní skupinu pro výzkum a dokumentaci lidové architektury, obor, který začal sledovat na fakultě architektury a jemuž se pak věnoval i v ÚAÚP a VÚVA. V atelieru lidové architektury, který pak vedl až do svého odchodu do důchodu, vzniklo množství dokumentace a průzkumů od inventarizačních po stavebněhistorické. Vytvořil stovky lapidárně jednoduchých zaměření v měřítku 1:100 a desítky zpracovaných zaměření, jejichž charakteristický rukopis je i výtvarně pozoruhodný a nezeměnitelný. S oblastí dokumentace a stavebně historických průzkumů lidové architektury je spjata celá jeho odborná dráha. Publikálně zúročil především svou badatelskou činnost na Slovácku, v Pomoraví a Podýjí, na Valašsku, Šumpersku a Vysočině. Se Zdeňkem Mišurcem a Zdeňkem Zastávkou se podílel na modelu klasifikace lidových staveb, který byl na počátku počítacího zpracování dat o těchto objektech, a to, i když se s počítacem sám nikdy pracovat nenaučil. Významnou složku Vajdišova díla představuje jeho tvorba výtvarná. Věnoval se kresbě a okrajově i malbě, ceněno je ale především jeho dílo fotografické, v němž se vedle lidové architektury a vesnice zaměřil na krajinu, přírodní detaily a v němž nechybí ani lidé a zvířata. Teoretickou průpravu získal v Českém klubu fotografů amatérů (ČKFA) v Brně. Po příchodu do Prahy v r. 1949 byl i členem jeho celostátního sboru. Jeho fotografie byly prezentovány na řadě domácích i zahraničních výstav. Významná pro něj podle jeho vlastních vzpomínek byla účast na realizaci výstavy *Architektura v českém národním dědictví*.

Samostatné výstavy: **1966** – Výstavní síň Fotochemy, Praha, IV. || **1968** – *Fotografie krajín a vesnic*, Dům pánů z Kunštátu, Brno, I.–II. || **1977** – *Leningrad ve fotografích Jaroslava Vajdiše*, Vlastivědný ústav, Šumperk, V. || **1981** – *Kraj vědeckých návratů*, Ústav lidového umění, Strážnice, IV.–V. || **1982** – *Krajiny a lidová architektura*, Chirurgické oddělení nemocnice ve Vysokém Mýtě, Vysoké Mýto, II. || **1985** – Národopisné muzeum v Třebízi, Třebíz, VI.–VII. || **1987** – *Jaroslav Vajdiš: Fotografie*, Galerie Vlastivědného muzea ve Slaném, Slaný, IV.–V. **Kolektivní výstavy:** **1957** – *Československá fotografie*, Moskva, Leningrad. || **1961**–1998 – *Lid v pěti generacích*, stálá expozice Moravského muzea v Brně, Palác šlechticů, Brno. || **1967** – *Architektura a životní prostředí* (při příležitosti kongresu Mezinárodní unie architektů UIA), Jizdárna Pražského hradu, Praha. || 1967 – *Lidová architektura v Československu*, pořádal SÚPPOP Praha, Itálie. || **1971** – *Ochrana památek lidové architektury* (při příležitosti symposia ICOMOS), Štrbské pleso a Brno, VIII.–IX. || **1979** – *L'architecture populaire en Europe*, Maisons paysannes d'Ile de France, Paris. || **1982** – *Evropské skanzeny*, Národopisné muzeum v Třebízi, Třebíz, VI.–X. || **1984** – *Lidová architektura středních Čech*, Středočeské muzeum v Rostokách, Rostoky u Prahy. || **1987** – *Český a slovenský lid ve fotografiích národopisců*, Ústav lidového umění, Strážnice, návanéz v dalších městech. || **2021** – *Skanzen Strážnice 1981–2021: Výstava k 40. výročí Muzea vesnice jihovýchodní Moravy*. Věnováno rovněž významnému životnímu jubileu etnologa Josefa Jančáře a 100 letům od narození architektů Jaroslava Vajdiše a Otakara Máčela, NÚLK, Strážnice, 13. VI.–31. X.

Dokumentace a průzkumy památkových objektů: Jihomoravský kraj – Luhačovičské Zálesí, Kopanice, Hornácko, Vyškovsko, Českomoravská Vrchovina, Krátká, Slovácko, Rymice, Kameničky, Trhonice a další. || Okres Plzeň-sever. || Okres Rokycany – Dobřív a Strašice. || Okres Plzeň-jih – souhrnná zpráva o stavu pam. objektů. || Obec

Stachy || Okres Cheb, průzkum k nerealizovanému záměru vytvoření památkové zóny hrázdních objektů. || Podstatná účast na průzkumu pam. jádra Prahy; samostatně průzkum historického jádra Břevnova. || Orientační průzkum Vrchlabí pro potřeby územního plánování. || Souhrnný průzkum Dobrušina. || Okres Šumperk, zaměření památkových objektů a doplňky s dotvářením poškozených a zaniklých částí. || Průzkum Mařatic u Uherského Hradiště s přihlednutím na formy vinohradních sklepů a stodol. || Průzkum čtvrti tkalcovských domků při textilní výrobě v Koutě na Šumavě. || Průzkum jižní části jádra Lokte. || Průzkum okolí Nového Města nad Metují. || Kostel ve Slavoňově. || Dokumentace a zhodnocení zástavby Horní a Dolní Vidimi. **Zaměřovací akce:** Kostel v Dukovanech, 1:50 || Blok domů na jižní straně náměstí v Lokti, 1:50 || Kostel v Těšově u Zlína || Klášter v Předklášteří u Tišnova || Krásná Lípa, dům čp. 1, 1:50 || Třeština u Šumperka, dům čp. 22, 1:50 || Vitějovice u Netolice, dům čp. 15, 1:50 || Žamberk, dřevěná hospoda, 1:50 || Praha, východní průčelí Staroměstského náměstí, 1:200 || Praha, Novoměstská radnice, 1:50 **Publikace:** *Některé zásady architektonické tvorby ve vesnici*. Český lid. **1954**, 41(4), s. 149–155. || *Komposice architektury: soubor statí. Oddíl 4. Část 3, Komposice české a slovenské architektury. Komposice české a slovenské architektury 19. století. Komposice české a slovenské architektury lidové* (s Jiřím Vančurou a Karlem Pragerem). Praha: VÚVA, **1955**. Výzkumné úkoly Komposice architektury; Oddíl 4. Dílčí úkol 6. a 7. || *Slovácko: architektonický vývoj vesnice* (s Otakarem Máčelem). Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, **1958**. Česká architektura. Velká řada. || Tendence vývoje forem vesnických staveb na Slovácku. *Architektura ČSR*. 1958, 3(7). || *Krajina ve fotografii*. Praha: Orbis, **1960**. Fotodárce. || Architektura vesnic v Čechách a na Moravě (s Karlem Pragerem). In: WIRTH, Zdeněk, Ivan BOR-KOVSKÝ a Augusta MÜLLEROVÁ. *Architektura v českém národním dědictví*. Praha: SNKLU, **1961**. Architektura. || Das ländliche Bauwesen des mährischen Walachei. In: *Ethnographica: ročenka*. Brno: Krajské nakladatelství. **1962**, 3–4, s. 368–392. Etnografické tisky Moravského muzea v Brně. || Lažanský palác na Starém Městě pražském (s Dobroslavem Libalem). *Památková péče*. 1962, 22(7), s. 199–201. || Památková péče a architektura vesnic. In: *Sborník přednášek na konferenci SÚRPMO, 1964*. || Nové poznatky o stavebním vývoji Prahy (Románské domy na Starém Městě, Dům Jana Velvara, Dům U supa, Kostel a klášter sv. Havla, Bývalý klášter sv. Anny, Dva úseky v Dlouhé ulici, Skupina domů v Jilské ulici) (s Dobroslavem Libalem a dalšími). In: *Staletá Praha*. Praha: Orbis, **1965**, s. 74–105. || Na malostránském náměstí (s Dobroslavem Libalem). In: *Staletá Praha III*. Praha: Orbis, **1967**, s. 161–168. || Studie prostorové skladby obytných budov v Lokti. *Památková péče*. **1968**, 28(8), s. 225–231, 256. || Usedlosti v okolí Poličky. *Památková péče*. 1968, 28(10), s. 289–303, 320. || K vývoji vesnické architektury. *Technický týdeník*. **1969**, 27(33), s. 4. || Ochrana památek lidové architektury. In: *Sborník přednášek z mezinárodního symposia „Příspěvek k systému standardní inventarizace stavebních památek“*. Praha – Náměšt, 10.–17. září 1969, Praha: 1969. || Konstrukce a forma v lidové architektuře. *Obnova památek: časopis pro stavebně restaurátorskou práci*. Šumperk: Vlastivědný ústav. 1971, 3(2), s. 39–53 || Architektonický charakter vesnic při Moravě a Dyji. *Památková péče*. 1971, 31(2), s. 90–101, 127, 128. || Rostrieštěné síly. *Projekt*. **1971**, 14(147–148), s. 272–277. || La mesure en tant que partie du système de documentation de l'architecture folklorique. In: *Symposion International sur le mesurage des monuments*. Brno, 1971, s. 141–147. || Formy ztvárnění prvků a architektonických hmot lidových staveb na Valašsku, zvláště v jeho okrajových územích. In: HASALOVÁ, Věra a Jaroslav VAJDIŠ. *Die Volkskunst in der Tschechoslowakei*. Praha: Artia, 1974, s. 33–83. || Architektonické památky v prostředí dnešní vesnice. In: TOMES, Josef, Václav FROLEC a Miroslav KREJČI, ed. *Životní prostředí a tradice*. Brno: Blok, **1975**, s. 61–63. Lidová kultura a současnost. || Protection de l'architecture populaire des sites protégés. Symposium ICOMOS 1971. In: *Monumentorum tutela - Ochrana pamiatok: sborník pamiatkovej starostlivosti*. Bratislava: Obzor. **1976**, 9, s. 239–255. || Průzkum památek vesnické výstavby v okrese Šumperk. In: *Severní Morava: Vlastivědný sborník*. 1976, s. 3–31. || Prostorové a hmotové řešení architektury na Valašsku. *Slovenský národopis / Slovak Ethnology*. 1976, 24(2), s. 280–284.

|| Lidová architektura, podíl na činnosti SÚRPMO. *Bulletin SÚRPMO*. **1978**, 1–2, s. 3–12. || Zpráva o jednání skromné ICOMOS – 1977. *Bulletin SÚRPMO*. 1978, 1–2, s. 13–15. || Připomínka koncerné architektury. In: *Zprávy Klubu za starou Prahu: Sborník za léta 1972–1975*. Praha, 1978, s. 45–50. || Stavební vývoj obce Krátká. *Národopisné aktuality*. 1979, 16(3), s. 198–210. || K charakteru starých roubených budov. *Národopisné aktuality*. **1980**, 17(3), s. 169–189. || *Klasifikační systém „Lidová stavba“* (se Zdeňkem Mišurcem a Zdeňkem Zastávkou). Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, **1982**. Opera ethnologica. || *Lidová architektura Středočeského kraje* (s Jiřím Škabradou). Praha: Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje, **1984**. Památky Středočeského kraje. || Usedlosti s uzavřeným dvorem na pomezí Čech a Moravy. In: *Sborník příspěvků z pracovního semináře, konaného ve dnech 17. a 18. října 1984 ve Svobodných Hamrech*. Pardubice: KSSPPOP v Pardubicích, **1986**, s. 38–50. || Dřevěné stavby na Šumpersku. *Národopisné aktuality*. 1986, 23(3), s. 134–163. || Tradiční stavební klenební prvky ve stavitelství vesnic. In: ŠKABRAHA, Jiří, ed. *Vesnický dům v 16. a 17. století*. Praha: ČVUT, **1992**, s. 86–96. || Formy a vývoj zástavby zaniklého městečka Zahrádky. In: *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka*. Benešov: Muzeum okresu Benešov; Okresní archiv, **1997**, s. 191–205. || Přírodní materiály ve stavebnictví vesnic v Pomoraví. In: KUBELÍK, Martin, Milan PAVLÍK a Josef ŠTULC, ed. *Historická inspirace: sborník k potčé Dobroslava Libala*. Praha: Jaltna, **2001**, s. 427–440.

Ilustrace / publikovaná zaměření a fotografie: POLÁŠKOVÁ, Eva. *Horácko: lidové stavby*. Brno: KSSPPOP, **1966**. || POLÁŠKOVÁ, Eva. *Luhačovičské Zálesí: lidové stavby*. Brno: KSSPPOP, 1966. || POLÁŠKOVÁ, Eva. *Slovácko: lidové stavby*. Brno: KSSPPOP, 1966. || FROLEC, Václav, Josef VÁŘEKA a Štefan MRUŠKOVIČ. *Lidová architektura: encyklopedie*. Praha: SNLT, **1983**.

■ **Otakar Máčel** (25. 8. 1920 Brno – 24. 6. 1997 tamtéž) Narodil se v Brně, kde vystudoval na reálném gymnáziu a po maturitě v r. 1939 absolvoval dvouletý abiturientův kurs při Vyšší průmyslové škole. Zároveň se věnoval soukromému studiu malby u Františka Kalába, které ukončil Kalábovo zatčení v roce 1941. V letech 1942–45 byl totálně nasazen v Německu. Po skončení války v letech 1945–49 studoval architekturu a pozemní stavitelství na Vysoké škole technické Dr. Edvarda Beneše v Brně. Po studiích byl zaměstnán jako vedoucí návrhového oddělení družstva Ludového umeleckého priemyslu v Bratislavě a poté v letech 1950–1952 jako asistent na katedře dějin architektury brněnské techniky. V roce 1953 přešel do Ústavu územního plánování, od r. 1954 brněnské expozitury Výzkumného ústavu výstavby a architektury (VÚVA) v Praze. Práce ve VÚVA byla velmi plodným obdobím jeho života, což dokládá řada studií zaměřených na problematiku urbanistické struktury vesnice a venkovské architektury. Od r. 1968 do svého odchodu do důchodu pak působil v Krajském středisku státní památkové péče a ochrany přírody (KSSPPOP) v Brně, nejprve jako specialista na lidovou architekturu a vesnické, později jako odborný pracovník v oddělení brněnské aglomerace. Na konci sedesátých let ho vedení tehdejšího Ústavu lidové kultury vyzvalo, aby se ujal architektonické koncepce připravovaného Muzea vesnice jihovýchodní Moravy ve Strážnici, jemuž se pak věnoval více než dvacet let. Na přelomu 60. a 70. let vznikl i nerealizovaný projekt muzea lidových staveb v areálu hradu Veveří a architektonická koncepce a návrh expozice Souboru staveb lidové architektury v Příkazích. Zasloužil se i o zprístupnění památek lidové architektury in situ (např. Topolná čp. 90 a 93). Osobně se ujal nadsklepního domu čp. 145 v Pavlově, dnes nejen památky kulturní, ale od r. 2014 i národní kulturní, který se pro něj a jeho rodinu stal druhým domovem a místem setkávání s kolegy a přáteli. Jako architekt se zaměřil na interiéry a účast v soutěžích. Blízko spolupracovníka přitom našel ve své druhé ženě Emmy (1921–2012), rozené van den Broecke, bytové architektce, s níž se oženil v roce 1949.

Ve Svazu architektů, jehož byl členem v letech 1949–1969, založil sekci interiéru. Svě odborné zkušenosti a jazykové znalosti uplatnil i na mezinárodním poli. Stal se členem komitétu ICOMOS pro vernakulární architekturu CIAV (Comité International d'Architecture Vernaculaire), členem AEOM (Verband europäischer Freilichtmuseen / Association des musées de plein air européens / Association of European open Air Museums) a později i DoCoMoMo (International Committee for Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement). Jeho badatelský zájem o tradiční lidovou architekturu a vesnici se soustředil mimo Moravu i na jižní Čechy a zanedbávanou oblast pomněčeného území Hřebečska. Neodmyslitelnou součástí jeho života byla tvorba malířská i fotografická, kterou prezentoval na řadě výstav. Jeho výtvarné zaměření se ostatně projevuje i na charakteristických rozvinutých pohledech, z nichž velká část pochází již z období jeho působení ve VÚVA.

Výstavy: 1942 – *Výstava šesti* [Josef Kolář, Božena Krasická, Sylva Lacinová, Otakar Máčel, Incenc Šamánek, Emil Weirauch], sdružení Rampa, výstavní síň zemědělského muzea Na Kiosku, Brno, 3. V.–25. V. || **1956** – *Lidová architektura, kresby*, Dům pánů z Kunštátu, Brno. || **1965** – *Mizející Brno: Materiál ze studijního úkolu ing. arch. O. Máčela* (fotografie), Brno, Dům pánů z Kunštátu, Brno, 5. III.–28. III. || 1965 – *Pálava* (fotografie), Dům pánů z Kunštátu, Brno, 4. VI.–7. VII. || **1967** – *Profil brněnských architektů II*, Dům pánů z Kunštátu, 6. I.–30. I. || **1968** – *Architekt na cestách / S flexa-retem na cestách*, Dům pánů z Kunštátu, Brno, 19.VI.–31.VIII. || **1992** – *Výtvarná činnost pracovníků památkové péče* – 1. Otakar Máčel, Malý kabinet architektury galerie Stará radnice, Brno, 6. II.–..... || **1994** – *Keramika a obrazy, Karel Křivánek a Otakar Máčel*, zámek Valtice, 25. VI.–31. VII. || **1995** – Obrazy a studie lidové architektury Otakara Máčela, Knihovna Židlochovice, 2. VI.–23. VI. || **1996** – Obrazy, zámek Vranov nad Dyjí, 2. VII.–31. VIII. || 1996 – Obrazy a studie krajin, Hustopeče, U Synků, 16. IX.–1. X. || **1998** – *Vesnice na jihu Moravy, sídla a lidé*; Mikulov, Kulturní dům U radnice, výstava věnována arch. Otakaru Máčelovi, dlouholetému pracovníkovi památkové péče, který velkou část svého života zasvětil lidové architektuře. Kraj pod Pálavou patřil k jeho nejmilejším místům. || **2021** – *Skanzen Strážnice 1981–2021: Výstava k 40. výročí Muzea vesnice jihovýchodní Moravy*. Věnováno rovněž významnému životnímu jubileu etnologa Josefa Jančáře a 100 letům od narození architektů Jaroslava Vajdiše a Otakara Máčela, NÚLK, Strážnice, 13. VI.–31. X.

Koncepce a instalace výstav: 1948–1950 – Výstava skla, výstava textilu, Vysoká škola zemědělská (?), Bratislava. || **1966** – *Krajina budoucnosti*, Dům pánů z Kunštátu, Brno, 6. V.–29. V. || **1967** – *Také bydlení*, idem, 1. IX.–29. X. || **1968**–1981 – Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy, Strážnice. || **1969**–1973 – Nerealizovaný projekt muzea lidových staveb v areálu hradu Veveří u Brna. || **1971** – Urbanistická koncepce – návrh rezervace a expozice, Příkazy (s Emmy Máčelovou a J. Stepakem) **Soutěže:** **1950** – Soutěž na typizovaný nábytek pro ÚLUV (s Emmy Máčelovou), odměna || **1957** – Soutěž na nové formy nábytku pro ÚBOK (s Emmy Máčelovou), odměna || **1960** – Soutěž na osvětlovací tělesa, Lidokov, Boskovice (s Emmy Máčelovou), 1., 3. a 4. cena || **1962** – Soutěž na nové formy bydlení, odměna || **1967** – Soutěž na úpravu Konečného náměstí, Brno, odměna || 1967 – Espoo (Finsko) – návrh na město pro 300 000 obyvatel, 11. místo || **1968** – Gent (Belgie), reservační město **Projekty:** Převážně interiérové práce často ve spolupráci s Emmy Máčelovou a se spřátelenými výtvarníky (Matal, Kryl, Šenk, Jungmann, Hlušíčková, Plauerová...) || Návrhy na vitráže, na kašnu v Králově Poli, Brno, sine dato || 1968 – Pavlov: Současný stav a návrh rekonstrukce (pro SÚRPMO Praha) || 1982 – Projekt zóny úpatí Pálavy: Sekce 1.2 Stavební památky (pro Argroprojekt Brno) **Realizované stavby:** rodinné domy v Brně, rekreační domky v Pavlově, Dolních Věstonicích, úpravy rekreačních chalup.

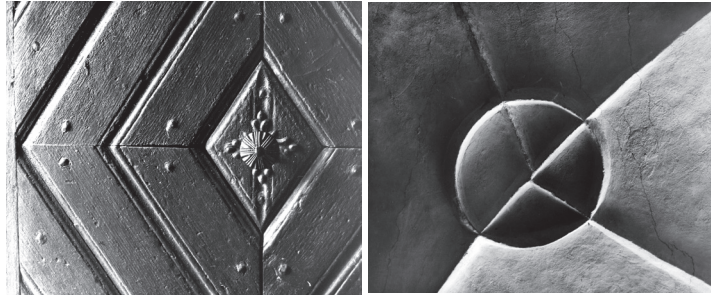
Publikace: *Příspěvky k otázce prostorové komposice našich vesnic*. Brno, 1954. Interní práce VÚVA Brno. || *Základní problematika urbanistické struktury vesnice v Čechách a na Moravě*. Brno: VÚVA, **1955**. || *Brněnský kraj. Historické zhodnocení vesnické architektury a náměty pro přestavbu* (zpracováno pro rajonový plán Brna). Brno, **1957**. Interní práce VÚVA Brno. || *Slovácko: architektonický vývoj vesnice* (s Jaroslavem Vajdišem). Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, **1958**. Česká architektura. Velká řada. || Soudobá problematika ochrany památek na vesnici. *Architektura ČSR*. 1959, 18, s. 260–261. || Bydlení starších lidí. *Domov*. **1960**, 5, s. 28–29. || Úvaha o možnosti přestavby stodol na bytové jednotky (s A. Brychtou). *Architektura ČSR*. 1960, 19(7), s. 489–491. || Ochrana lidové architektury na vesnici. *Československý architekt*. **1961**, 6(12), s. 5. || *Specifické otázky*

vývoje bydlení v sídlisťch venkovského typu. Brno, 1961. Interní práce VÚVA Brno. || *Budoucnost výstavby vesnic*. Brno, [1961]. Studijní materiály pro lektory Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí. || *Nový a starý byt na vesnici*. Brno, 1961. Studijní materiál pro lektory Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí. || *Přestavba venkovských obcí* (s Alešem Kadlecem a Alešem Viklickým). Praha: VÚVA, 1961. || Evolution de la maison populaire aux environs des villes de Lanškroun, de Moravská Třebová et de Svítavy. In: *Ethnographica: ročenka*. Brno: Krajské nakladatelství, **1962**, 3–4, s. 314–367. Etnografické tisky Moravského muzea v Brně. || O rekreaci nedevastující kraj. *Projekt*. **1965**, 7, s. 162–163. || Die Problematik des Speichers als Formbildendes Element in der Entwicklung des Bauernhofes in Böhmen und Mähren. In: *Bericht über die Tagung des Arbeitskreises für Deutsche Hausforschung in Trier vom 8. bis 11. September 1966*. Münster, Westf: Arbeitskreis für Deutsche Hausforschung, **1967**, s. 222–226, 244–248. || Rekreační chalupa. *Index*. 1968, 4, s. 30–35. || Nové formy ochrany památek lidového stavitelství. *Národopisné aktuality*. **1970**, 7(2), s. 97–105. || Rezervace Lidového stavitelství v chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. *Ochrana přírody*. 1970, 9–10, s. 236–239. || *Památková ochrana lidové architektury v Jiho-moravském kraji* (s Adélou Jeřábkovou, Jarmilou Ledinskou a Haraldem Čadíkem). Brno: KSSPPOP Brno / SÚRPMO Praha Praha: 1970. Konceptní materiál pro krajský úřad. || Vývoj způsobu zastavění na východní Moravě. In: MJARTAN, Ján, ed. *Ludové stavitelstvo v karpatskej oblasti*. Bratislava, 1974, s. 203–209. Ethnographia Carpatica. || Od myšlenky k realizaci expozice lidových zemědělských staveb ve Strážnici (s Janem Součkem), *Národopisné aktuality*. 1974, 9(1), s. 33–55. || Kulturní památky a životní prostředí. Informační bulletin ČVS Brno, září–říjen **1976**, s. 31–37. || Lidová architektura v oblasti Svitav, Moravské Třebové a Lanškrouna. *Národopisné aktuality*. **1980**, 17(1), s. 11–22. || Vývoj lidového domu v oblasti Svitav, Moravské Třebové a Lanškrouna. *Národopisné aktuality*. 1980, 17(3), s. 183–197. || Vývoj stavebního materiálu a jeho formující funkce v lidovém stavitelství na moravské straně Karpat (s Janem Součkem). In: FROLEC, Václav, ed. *Lidová stavební kultura*. Brno: Blok, **1981**, s. 80–92. Lidová kultura a současnost. || Vertikální růst domu na jihovýchodní Moravě. In: FROLEC, Václav, ed. *Lidová stavební kultura*. Brno: Blok, 1981, s. 144–156. Lidová kultura a současnost. || Vinohradnické stavby na jižní Moravě. *Národopisné informace*. **1985**, 2, s. 144–153. || Vznik a vývoj domu s čtyřbokým dvorem na Svítavsku. In: *Sborník příspěvků z pracovního semináře 17. a 18. října ve Svobodných Hamrech*. Pardubice: KSSPPOP v Pardubicích, **1986**, s. 25–37. || Vývoj bytové výstavby na jihomoravském venkově po roce 1945, *Národopisné aktuality*. **1989**, 26(1), s. 25–34. || Chalupy? *Malovaný kraj*. **1990**, 2, s. 20. || Moravian (Czech Republic). In: OLIVER, Paul, ed. *Vernacular Architecture of the World*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, **1997**, s. 1316–1317. **Rukopisy (typoscripty):** *Činiletež ovlivňující druh bydlení*, 12 stran, sine dato || *Výškový růst venkovského domu na Slovácku*, 13 stran, sine dato. || *Důsledky raabisoácních reform na sídelní útvary českých a moravských vesnic*, 4 strany, sine dato. || **Kongresové referáty: Informationen über das Freilichtmuseum in Strážnice**. Verband europäischen Freilichtmuseen 10. Tagung, Szentendre 1984. || *Die Problematik der Ergänzungprogramme*. Für die Freilichtmuseen, Ballenberg 1988.

Ilustrace / publikovaná zaměření: FROLEC, Václav. *Lidová architektura na Moravě a ve Slezsku*. Brno: Blok, 1974. || KURIAL, Antonín, MATUSZKOVÁ, Jitka, ed. *Katalog lidové architektury. Část osmá, Okres Břeclav*. Brno: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, 2011, s. 48–49.

Přehled díla obou architektů není pravděpodobně úplný. Opírá se o vlastní životopis Jaroslava Vajdiše (nedatovaný strojopis po r. 2000) a biografické údaje zpracované Otakarem Máčelem ml., jemuž spolu s jeho bratrem Antonínem Barendem patří poděkování za spolupráci na přípravě výstavy a zapůjčení obrazů, fotografií a kreseb.

➤ Otakar Máčel: Pavlov, detail dveří čp. 145, 1972.
➤➤ Jaroslav Vajdiš: Hřebelec v mážhavou domu v Banské Bystrici, sine dato.

Jména Otakara Máčela a Jaroslava Vajdiše se často připomínají společně. Není to náhoda, důvodů je celá řada. Dva vrstevníci, oba narození v roce 1920, patřili ke generaci poznamenané válkou. Po ní se sešli při studiu na fakultě architektury a pozemního stavitelství Vysoké školy technické Dr. Edvarda Beneše (dnešním VUT) v Brně. Mezi jejich profesory patřil i Antonín Kuriál, kterého vedle Bohuslava Fuchse či Bedřicha Rozehnalna, byť s kritickými výhradami, zmiňuje ve vzpomínkách Jaroslav Vajdiš. Ne náhodou se zřejmě v tomto období objevují první Vajdišovy kresby lidové architektury. Otakar Máčel jako student pro Kuriálův archiv dokumentoval polo-rozbořený dům býv. čp. 49 v Pavlově, lokalitě, které pak už zůstal věrný po zbytek života. Oba si uchovali i zájem o téma lidové architektury a vesnice. Zřejmě i potřeba izolovat se od podmínek, v nichž se ocitli architekti a architektura po roce 1948, je oba přivedla do Výzkumného ústavu výstavby a architektury (VÚVA), kde měli možnost věnovat se tématu vesnice a venkovských staveb. Ze systematických průzkumů a dokumentace z tohoto období vzniklo jejich nejznámější a zároveň společné dílo – monografie *Slovácko: architektonický vývoj vesnice*, vydaná v roce 1958. V následujících letech – i po odchodu Jaroslava Vajdiše do Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů (SÚRPMO) a později i Otakara Máčela do Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody (KSSPPOP) v Brně – se pak setkávali na společných projektech, dokumentačních a koncepčních pracích pro připravovanou chráněná území (vesnické rezervace a zóny) a muzea v přírodě. Oba měli i nemalé umělecké vlohy a po celý život se věnovali výtvarné tvorbě. I když fotografická tvorba Jaroslava Vajdiše je patrně známější, byl vynikajícím fotografem i Otakar Máčel, z jehož tvorby se větší pozorností těší malba. Výtvarný svět Otakara Máčela je díky jeho malířskému nadání mnohem barevnější. Jaroslav Vajdiš nejenže fotografoval takřka výlučně na černobílý materiál, i v jeho grafických pracích je barva na okraji. Bylo to dáno i jeho omezenou schopností barevného vidění.

Výtvarné i dokumentační práce, průzkumy a projekty obou architektů jsou dnes uloženy v archivech různých institucí, v nichž jsou evidovány a zachovány s větší či menší pečlivostí. Z nich uvádíme: Moravské zemské muzeum, Brno (OV fotografie, OM dokumentace lidové architektury - nedohledáno), Moravská galerie Brno (OM fotografie ze souboru Mizející Brno a negativy), Národní památkový ústav - generální ředitelství (JV negativy - kompletní osobní archiv - a část průzkumů z archivu SÚRPMO), - ÚOP Brno a další územní pracoviště NPÚ (JV fotodokumentace a zaměření pro evidenci památek, evidenční listy ÚSKP, SHP a zaměření; OM rozvinuté návesní a uliční pohledy a zaměření, fotodokumentace, evidenční listy ÚSKP, dokumenty pro přípravu rezervací souborů, zaměření památek), Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (JV fotodokumentace; OM rozvinuté návesní a uliční pohledy, fotodokumentace; JV/OM elaboráty pro Muzeum jihovýchodní Moravy). Větší soubor fotografií a kreseb z pozůstalosti Jaroslava Vajdiše je uložen u Jiřího Škabrady, z pozůstalosti Otakara Máčela je pak v držení rodiny.

Výstava díla Otakara Máčela a Jaroslava Vajdiše
Přednášková budova v areálu vily Stiasny, Hrozenová 82/14, Brno.

Zahájení výstavy 17. 12. 2021. Výstava potrvá do 28. 3. 2022.

Pořadatel: Společnost pro obnovu vesnice a malého města, z. s. ve spolupráci s ÚOP NPÚ v Brně
Autoři výstavy: Jiří Srový, Jiří Škabrada
Spolupráce: Šimon Elsmann, Zdeňka Němcová, Dana Novotná, Svatava Podrazilová
Graficky design: Zuzana Srová Anýžová

Fotografie, kresby, plány, obrazy a další exponáty z pozůstalosti Otakara Máčela a Jaroslava Vajdiše a archivu SOVAMM, ÚOP NPÚ v Brně, NÚLK ve Strážnici a Etnografického ústavu MZM v Brně.

Výstava realizována za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.